

Granskning av arbetet med att förhindra välfärdsbrottslighet kopplat till försörjningsstöd

Jönköpings kommun

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	5
2.1. Bakgrund	5
2.2. Syfte och revisionsfrågor	5
2.3. Genomförande och avgränsning	6
2.4. Revisionskriterier	7
3. Kontrollmiljö och information	8
3.1. Organisation och ansvar	8
3.2. Styrande dokument	9
3.3. Systemstöd	10
3.4. Informationsdelning och kompetensutveckling	11
3.5. Bedömning	11
4. Riskbedömningar och kontrollaktiviteter	13
4.1. Riskbedömningar	13
4.2. Kontrollaktiviteter	14
4.3. Bedömning	17
5. Uppföljning och utvärdering	19
5.1. Kvalitetsgranskning för ekonomiskt bistånd	19
5.2. Kartläggning	19
5.3. Bedömning	22
6. Slutsats	23
7. Källförteckning	26
8. Revisionskriterium	27
8.1. Kommunallagen (2017:725)	27
8.2. Bidragsbrottslagen (2007:612)	27
8.3. Offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400)	27
8.4. Socialtjänstlagen (SFS 2001:453)	27
8.5. COSO- ramverket för intern kontroll	27

8.6. Reglemente för intern kontroll och individ- och familjeomsorgsnämndens reglemente	28
8.7. Kommunens styrdokument	28

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Jönköpings kommun genomfört en granskning av arbetet med att förhindra välfärdsbrottslighet kopplat till försörjningsstöd. Granskningens syfte har varit att bedöma om individ- och familjeomsorgsnämnden har säkerställt en god intern kontroll för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott avseende försörjningsstöd. Granskningen har också syftat till att kartlägga utbetalt bistånd/personlig assistans samt förekomst av felaktiga utbetalningar och anmälda bidragsbrott.

Den sammanfattande bedömningen är att individ- och familjeomsorgsnämnden inte fullt ut har säkerställt en god intern kontroll för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott avseende försörjningsstöd.

Det finns brister i kontrollmiljön avseende risken för välfärdsbrott. Nämnden har inte antagit övergripande styrdokument som beskriver hur verksamheten ska arbeta mot välfärdsbrottslighet. Därtill har nämnden inte identifierat verksamheter eller processer som kan vara särskilt utsatta för välfärdsbrottslighet. Nämndens arbete med att identifiera risker för välfärdsbrott i enskilda processer och i verksamheten bedöms inte vara tillfredsställande.

Det är positivt att det har etablerats en enhet som ansvarar för arbetet med felaktiga utbetalningar. Bedömningen är dock att det finns utrymme för att stärka arbetet med att förebygga, upptäcka och agera vid välfärdsbrottslighet. Granskningen visar att medarbetare i flera avseenden saknar utbildning i frågor rörande välfärdsbrottslighet. Slutligen är bedömningen att nämnden inte systematiskt tar del av uppföljning av incidenter inom försörjningsstöd.

Utifrån granskningen rekommenderar vi individ- och familjeomsorgsnämnden att:

- ▶ Anta styrande dokument som tydliggör nämndens mål och inriktning kring arbetet för att motverka välfärdsbrottslighet.
- ▶ Säkerställa att processer som är exponerade för välfärdsbrottslighet riskbedöms samt att kontroller utvecklas baserat på sådan bedömning.
- ▶ Säkerställa att medarbetare får kompetensutveckling inom område för välfärdsbrott, fusk och oegentligheter.
- ▶ Stärka uppföljning avseende kontroller och incidenter med koppling till välfärdsbrott samt säkerställa att dessa genomförs regelbundet och dokumenteras.
- ▶ Basera riskbedömningar på faktabaserade beslutsunderlag i högre utsträckning, bland annat genom att ta del av och analysera statistik kopplat till felaktiga utbetalningar.

Vi rekommenderar funktionsstödsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att verksamheten regelbundet genomför kontroller samt rapporterar in och dokumenterar incidenter och resultat av genomförda kontroller.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Välfärdsbrott handlar om när en extern aktör - företag eller privatperson otilbörligen utnyttjar medel från det allmänna för egen vinning (SKR).

Regeringen tillsatte 2015 en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av välfärdens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet. Syftet med utredningen var att identifiera risker i välfärdssystemen och andra närliggande skattefinansierade eller skattesubventionerade system för att därigenom kunna säkerställa en korrekt användning av offentliga medel samt effektivt förebygga och beivra denna typ av brottslighet. Utredningen resulterade i betänkandet "Kvalificerad välfärdsbrottslighet - förebygga, förhindra, upptäcka och beivra" (SOU 2017:37). I utredningen gjordes bedömningen att kommunernas system för utbetalningar av ekonomiskt bistånd generellt sett är utsatt för välfärdsbrottslighet.

Enligt statistik från BRÅ anmäldes 16 946 bidragsbrott under 2022. Av dessa stod samtliga kommuner i Sverige för ca 7 procent av anmälningarna. Jämfört med tidigare år är detta en minskning. I utredningen *Myndigheternas arbete med misstänkta bidragsbrott* (2022:37) framgår att de flesta av tillfrågade kommunerna i utredningen i dag inte har någon särskild automatiserad eller organiserad kontroll med inriktning på att hitta felaktiga utbetalningar och misstänkta bidragsbrott. Vissa kommuner uppger i utredningen att de i dagsläget inte har resurser för att systematiskt undersöka, kontrollera eller försöka upptäcka felaktigheter.

Det finns risker för att även Jönköpings kommun utsätts för välfärdsbrott. Berörda nämnder behöver därför arbeta förebyggande med riskanalyser, styrning och kontroller för att reducera riskerna för välfärdsbrott generellt och så kallade kvalificerade välfärdsbrott i synnerhet. Nämnderna behöver även arbeta med upptäckande kontroller och utredningar av misstänkta brott på ett systematiskt och strukturerat sätt.

Revisorerna har utifrån ovan bedömt att det är väsentligt att under 2024 göra en fördjupad granskning avseende interna kontroller kopplade till risken för välfärdsbrott.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte har varit att bedöma om individ- och familjeomsorgsnämnden har säkerställt en god intern kontroll för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott avseende försörjningsstöd. Granskningen har också syftat till att kartlägga utbetalt bistånd/personlig assistans samt förekomst av felaktiga utbetalningar och anmälda bidragsbrott. I den kartläggande delen har individ- och familjeomsorgsnämnden samt funktionsstödsnämnden omfattats.

I granskningen har följande revisionsfrågor besvarats:

- ▶ Har ansvarig nämnd säkerställt en god kontrollmiljö avseende risken för välfärdsbrottslighet?
- ▶ Sprids information om regelverk, riskanalyser och kontroller till berörda medarbetare?
- ▶ Har nämnden identifierat verksamheter eller processer som kan vara särskilt utsatta för välfärdsbrottslighet?
- ▶ Har nämnden rutiner och arbetssätt för att förebygga, upptäcka och agera vid välfärdsbrottslighet?
 - Finns det inom nämnden tillgång till ändamålsenliga verktyg i arbetet med att förhindra välfärdsbrottslighet?
- ▶ Sker det en systematisk uppföljning av incidenter kopplade till välfärdsbrottslighet?
 - Kartläggning av förekomsten av anmälda bidragsbrott under åren 2020-2023 (omfattar individ- och familjeomsorgsnämnden samt funktionsstödsnämnden).

2.3. Genomförande och avgränsning

Granskningen har genomförts under perioden februari- maj 2024 genom dokument- och intervjustudier. Intervjuer har genomförts med socialchef, områdeschef för försörjningsstöd, enhetschefer, handläggare samt verksamhetsutvecklare och FUT-utredare som arbetar med försörjningsstöd. De intervjuade har getts möjlighet att sakgranska rapportutkastet.

Metodiken för granskningen utgår från COSO-modellens ramverk för intern kontroll som används i både privata och offentliga organisationer. Modellen består av följande fem komponenter:

1. Kontrollmiljö: styrande dokument, riktlinjer och förhållningssätt.
2. Riskbedömningar: genomförda kartläggningar och analyser som ger underlag för kontroll och uppföljning.
3. Kontroller: inom ramen för nämndens ordinarie internkontrollarbete eller särskilt utformat för området.
4. Information och kommunikation: internt inom organisationen och till externa intressenter.
5. Uppföljning och utvärdering: av de kontrollfunktioner som organisationen har valt samt resultatet av utförda kontroller.

Granskningen har avsett individ- och familjeomsorgsnämndens interna kontroll avseende försörjningsstöd. Den har inte syftat till att upptäcka eller utreda enskilda välfärdsbrott eller situationer kopplade till hot och våld.

En kartläggning av utbetalt bistånd samt förekomst av felaktiga utbetalningar och anmälda bidragsbrott har genomförts och omfattar individ- och familjeomsorgsnämnden samt funktionsstödsnämnden.

I termen välfärdsbrott inkluderas i första hand bidragsbrott och bedrägerier mot välfärdssystemen (jfr BRÅ 2015:8). Välfärdsbrottsutredningens kriterium för välfärdsbrott är i princip att brotten är samhällsskadliga (SOU 2017:37). Med det avses exempelvis att utbetalningar har skett felaktigt under längre tid eller att utbetalningarna har skett vid enstaka tillfällen men med stora belopp.

2.4. Revisionskriterier

Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier. För att läsa mer om revisionskriterierna, se avsnitt 8.

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Bidragsbrottslagen (2007:612)
- ▶ Offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400).
- ▶ Socialtjänstlagen (SFS 2001:453)
- ▶ COSO- ramverket för intern kontroll
- ▶ Reglemente för intern kontroll och individ- och familjeomsorgsnämndens och funktionsstödsnämndens reglemente
- ▶ Kommunens övriga styrdokument såsom mål och riktlinjer

3. Kontrollmiljö och information

Kontrollmiljö

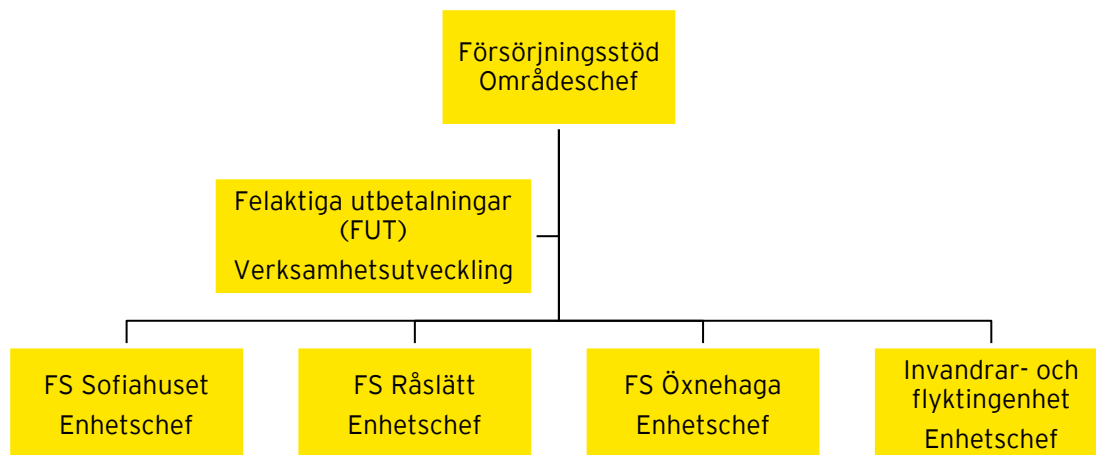
En organisations kontrollmiljö är central för att upprätthålla en god intern kontroll. Kontrollmiljön är summan av de processer och strukturer som stöder verksamheten och ger en riktning för hur den interna kontrollen ska genomföras. Detta anges vanligtvis i styrdokument och riktlinjer. Det kommer även till uttryck i organisationens struktur, ledning, kultur och ansvarsfördelning.

Information och kommunikation

Informationsspridning är av särskild vikt för att kunna identifiera, fånga upp och kommunicera relevant information såväl internt som externt. Att verksamhetens medarbetare ges möjlighet till utbildning är även en viktig del i det förebyggande arbetet och för att ge organisationen förutsättningar att kunna agera vid avvikelser eller fel.

3.1. Organisation och ansvar

I Jönköpings kommun finns fyra enheter som handlägger försörjningsstöd. Enheterna är organiserade under verksamheten för individ- och familjeomsorg (socialförvaltningen) som ligger under individ- och familjeomsorgsnämndens ansvarsområde. I figuren nedan framgår organisationen som arbetar med försörjningsstöd. Under områdeschef för försörjningsstöd finns även enhet tolkförmedling, flykting Ukraina samt integrationsboendeenheten.

Figur 1. Organisation för försörjningsstöd

En samlad mottagningsenhet, Sofiahuset, hanterar samtliga nyansökningar inom försörjningsstöd. Det framgår av intervjuer att mottagningsenheten utreder och fattar beslut om att bevilja eller avslå bistånd vid nyansökan. När ansökan har beviljats skickas sökande vidare till lokalkontoren Råslätt eller Öxnehaga beroende på sökandes folkbokföringsadress. Ärenden som inkommer fördelas av förste socialsekreteraren till en handläggare. Enligt uppgift togs 17 356 beslut om ekonomiskt bistånd 2023. Av intervju framkommer att invandrar- och flyktingenheten både hanterar mottagning och utredning avseende försörjningsstöd.

Det finns en enhet för felaktiga utbetalningar

Inom området för försörjningsstöd finns enheten för felaktiga utbetalningar (FUT). Enheten är organiserad under områdeschef för försörjningsstöd och arbetar mot samtliga enheter som hanterar försörjningsstöd. FUT-enheten består av 1,5 tjänst FUT-utredare samt en verksamhetsutvecklare. Intervjuade upplever att det finns ett behov av att anställa ytterligare en FUT-utredare. FUT-utredarna är i dagsläget placerade i Sofiahuset. I utredarnas arbetsuppgifter ingår bland annat att ta emot och göra förhandsbedömningar av anmälningar om misstänkt fusk eller felaktiga utbetalningar, utredningsarbete och dokumentation samt arbete med återkrav.

Vid intervju med enheten för FUT framgår att det bedrivs ett arbete med att ta fram rutiner och struktur för enheten och arbetet med felaktiga utbetalningar. Bland annat har en verksamhetsplan för enheten tagits fram för första gången inför 2024.

3.2. Styrande dokument

En central del av kontrollmiljön är verksamhetens policys och riktlinjer. Verksamhetsplan för individ och familjeomsorgsnämnden är nämndens övergripande planering. Verksamhetsplanen består av fem delar: kommunfullmäktiges övergripande mål, grunduppdrag, mål, uppdrag och ekonomi. I avsnittet grunduppdrag redogörs för identifierade kvalitetsfaktorer och riskfaktorer. Riskfaktorerna beskrivs vidare i avsnitt 4.1.

Utifrån erhållet material saknas kommunövergripande eller nämndspecifika policys kopplat till arbetet med välfärdsbrott. Förvaltningen har inte fått någon riktning eller något uppdrag från individ- och familjeomsorgsnämnden avseende arbetet med att motverka och förhindra välfärdsbrott.

Rutinhandbok anger rutiner för handläggning. Riktlinjer för ekonomiskt bistånd är beslutade av områdeschef för försörjningsstöd och reviderades senast i januari 2024. Syftet med riktlinjerna är att ge handläggare stöd i det praktiska arbetet avseende utredning, bedömning och beslut. Rutinhandboken samt riktlinjerna saknar uppgifter om hur förvaltningen ska arbeta mot välfärdsbrott, bidragsbrott

eller felaktiga utbetalningar. Av riktlinjerna framgår att det är riksnormen¹ som utgör normalnivå för bedömningar av rätt till försörjningsstöd. Försörjningsstöd utöver riksnorm ska bedömas restriktivt och vara tydligt motiverat i beslutet.

Av intervju framkommer att enheterna även följer Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd samt Socialstyrelsens handbok för handläggning och dokumentation. I Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd finns ett kapitel om "återbetalning och felaktiga utbetalningar". I handboken framgår att det är av vikt att handläggare uppmärksammar felaktigheter och att utredning om felaktig utbetalning inleds. Det framgår att återkrav kan krävas om den enskilde har lämnat oriktiga uppgifter eller underlåtit att lämna uppgifter. Det framgår vidare att nämnden ska göra en polisanmälan om det misstänks att ett bidragsbrott har begåtts.

Det finns en framtagen rutin för misstänkt brott i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd. Rutinen reviderades senast 2022 och ska enligt uppgift revideras under 2024. Rutinen anger att felaktiga utbetalningar kan delas upp i fyra grundorsaker:

- ▶ Oredovisade inkomster
- ▶ Fiktiva utgifter
- ▶ Oredovisade tillgångar
- ▶ Oklara boendeförhållanden

Av rutinen framgår att handläggaren ska meddela FUT-utredare vid misstanke om felaktig utbetalning. Det framgår att handläggaren inte behöver göra någon egen utredning eller bedömning av om brott har begåtts. Rutinen redogör för hur FUT-utredaren ska genomföra och dokumentera utredningen (se avsnitt 5.3).

I verksamhetsplan 2024 för FUT framgår mål och aktiviteter. Ett av målen är *korrekt bedömning och förebyggande arbete - se till att bedömningen av biståndsbehov grundar sig på korrekta uppgifter*. Det framgår att för att stävja att felaktiga utbetalningar uppstår är inriktningen att arbeta med förebyggande och noggranna kontroller och tydlig information till de sökande.

3.3. Systemstöd

Ändamålsenliga systemstöd kan bidra i arbetet mot välfärdsbrottslighet. I granskningen framgår att handläggning av försörjningsstöd sker i ärendehanteringssystemet Combine. Till detta görs kontroller genom SSBTEK² mot andra system såsom folkbokföringen, fordonsregistret och bolagsverket. Tjänsten

¹ Riksnorm för beräkning av rätt till försörjningsstöd finns i 2 kap 1 § socialtjänstförordningen. Storleken på riksnormen justeras årligen efter regeringsbeslut.

² SSBTEK är en förkortning för sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd. Tjänsten bygger på samverkan mellan myndigheter, kommuner och SKR.

gör det möjligt för kommunen att få information från statliga myndigheter och organisationer. Informationen används som underlag till prövning av ansökan.

Av intervjuer framgår att inga automatiska kontroller finns inbyggda i ärendehanteringssystemet. Av intervju framkommer att kommunen arbetar med att utveckla en robot som ska kunna hämta information från inledningsvis folkbokföringen. På sikt finns en förhoppning om att kunna utveckla fler funktioner där information inhämtas automatiskt.

Av nämndens verksamhetsplan framgår att det finns ett mål kring att under 2024 införa fungerande e-tjänster inom försörjningsstöd. Förvaltningen har också i uppdrag att utreda digitaliseringens möjligheter för området försörjningsstöd. I intervju framgår att det finns ett internt system för händelserapportering vid brister i utredningen som dock används sparsamt.

3.4. Informationsdelning och kompetensutveckling

Enligt uppgift har varken nämndens ledamöter eller enhetens tjänstemän deltagit i någon utbildningsinsats rörande välfärdsbrottslighet.

Vid intervju framkommer att respektive enhet deltar i veckovisa handläggarträffar för att diskutera den pågående ärendehandläggningen. Intervjuade upplever mötena som ett bra forum för att diskutera enskilda ärenden och dela med sig av kunskap och viktig information i arbetet. Av intervju framkommer att det finns en rutingrupp. Gruppen träffas en gång i månaden och tar bland annat fram rutiner, reviderar befintliga rutiner samt går igenom domar och praxis. Gruppen har representanter från samtliga myndighetskontor samt verksamhetsutvecklare och FUT-utredare.

Vid intervjuer beskrivs FUT ha ett nära samarbete med enheterna som arbetar med försörjningsstöd. FUT besöker respektive kontor en gång i månaden för att vara närmare verksamheterna och skapa möjlighet till dialog med handläggarna. Utöver besöken ringer handläggare och rådfrågar FUT vid behov. Enhetschefer och handläggare vid kontoren beskriver FUT som ett bra stöd.

Kommunen har en visselblåsarfunktion via kommunhemsidan. Enligt uppgift har det inte inkommit något ärende rörande FUT.

3.5. Bedömning

Vi bedömer att det i vissa avseenden finns en kontrollmiljö som möjliggör ett förebyggande arbete för att förhindra välfärdsbrott. Det kvarstår dock arbete för att kontrollmiljön ska kunna bedömas vara tillräcklig. Bedömningen grundas i att nämnden inte har antagit riktlinjer som beskriver hur verksamheten ska arbeta mot välfärdsbrottslighet. Förvaltningen saknar därigenom styrning eller uppdrag från individ- och familjeomsorgsnämnden avseende hur välfärdsbrott ska motverkas. Det bedöms positivt att Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd och Socialstyrelsens handbok för handläggning och dokumentation fungerar som styrande dokument i handläggningen av försörjningsstöd.

Vi ställer oss positiva till att det etablerats en enhet som ansvarar för arbetet med felaktiga utbetalningar organiserad under områdeschef för försörjningsstöd. Det påbörjade arbetet med att arbeta närmare de beslutande enheterna bedöms på ett positivt sätt kunna bidra till en arbetskultur som främjar dialog och medvetenhet om välfärdsbrott. Vi konstaterar dock att tjänstemannaorganisationen i flera avseenden saknar utbildning för att hantera frågor rörande välfärdsbrottslighet. Vår bedömning är att individ- och familjeomsorgsnämnden inte har säkerställt att verksamheterna tar del av utbildning och kompetensutveckling inom området för välfärdsbrott i tillräcklig utsträckning. Vi bedömer det som positivt att nämnden har som mål att digitaliseringens möjligheter ska utnyttjas.

4. Riskbedömningar och kontrollaktiviteter

Riskanalys

Utifrån verksamhetens behov kan det finnas anledningar att göra riskanalyser i olika omfattning i organisationen för att hantera risker på ett ändamålsenligt sätt. Riskanalys handlar om att identifiera interna och externa risker som en organisation riskerar att utsättas för.

Kontrollaktiviteter

Kontrollaktiviteter är de aktiviteter som en organisation genomför i syfte att minska eller eliminera risker. Detta innefattar kontroller, processer och rutiner för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott.

4.1. Riskbedömningar

Nämnden har en upprättad internkontrollplan för 2023. I internkontrollplanen finns *risk för fusk och överutnyttjande av välfärden*. I uppföljningen av internkontrollplanen 2023 framgår att det finns en medvetenhet om problemet och att åtgärder vidtas löpande för att upprätthålla tillämpning av lagar och regler. Som hanteringsåtgärd anges att enheten för FUT arbetar strukturerat med frågan inom försörjningsstödverksamheten. Dock framgår att det bör finnas ett större fokus när det gäller hantering av kontaktpersoners ersättningar. Nämndens bedömning är att uppföljningen inom området är tillräcklig. Risken finns även med i nämndens riskanalys för 2024 med riskvärde medelhög risk.

Andra risker som identifierats och följts upp 2023 är bland annat:

- ▶ Risk för brister i det systematiska kvalitetsarbetet
- ▶ Risk för brister rörande rutiner och processer
- ▶ Risk för brister i dokumentation
- ▶ Risk för brister i samverkan
- ▶ Risk för mutor och korruption

Ingen av dessa risker har av nämnden kopplats till risken för välfärdsbrott. Enligt de intervjuade har nämnden inte genomfört några dokumenterade riskanalyser för att identifiera vilka processer i verksamheten som kan vara särskilt utsatta för välfärdsbrott.

Enheter saknar dokumenterad kartläggning avseende risken att verksamheten utsätts för välfärdsbrottslighet eller andra risker i handläggningen som kan leda till felaktiga utbetalningar. Vid intervju framkommer samtidigt att det finns en viss riskmedvetenhet i organisationen. De intervjuade anger bland annat ett antal exempel på återkommande varningssignaler i arbetet som kan indikera att det finns risk för oegentligheter eller att brott sker. Det kan exempelvis handla om det saknas matkostnader eller medicinkostnader i ett kontoutdrag vilket kan tyda på

att kunden har fler konton som inte redovisats. Information om varningssignaler som indikerar på behov av vidare utredning finns inte nedtecknade utan bygger på erfarenhet hos den enskilde handläggaren.

Vid sakgranskning framkommer att information om varningssignaler och identifierade risker till viss del tas fram av FUT utifrån aktuella utredningar och omvärldsbevakning och återförs till enheterna bland annat genom informationsträffar med FUT och visst stödmaterial som skickas ut till enheterna.

4.2. Kontrollaktiviteter

Förebyggande kontrollaktiviteter

Vid nyansökningar eller att familjesituationen förändras görs en ekonomisk grundutredning vid mottagningen. Medborgaren kontaktar mottagningen genom besök eller genom att ringa under mottagningens telefontid. Utifrån de uppgifter som kommer fram i samtalet får medborgaren veta vilka handlingar som behöver lämnas tillsammans med ansökningshandlingarna.

Ett skriftligt ansökningsunderlag samt en så kallad checklista med efterfrågade handlingar skickas hem till sökande för ytterligare information. Medborgaren samlar därefter in ansökan och sina handlingar. Därefter kallas medborgaren på ett fysiskt nybesök till sin utsedda handläggare. Om det i det första telefonsamtalet är oklart om sökande ska klara av ansökningsprocessen bokas ett nybesök direkt.

I mötet med den sökande ställs standardiserade frågor utifrån det upprättade frågeformuläret Instrument X. I samtalet med den sökande görs även en genomgång av ansökan och inskickade handlingar tillsammans med den sökande. Enligt intervjuade får sökande skriftlig information avseende redovisningsskyldighet samt om att det är ett brott att inte lämna riktiga uppgifter.

I handläggningen ska en ekonomisk grundutredning göras vid nyansökan, det vill säga när en person ansöker om ekonomiskt bistånd för första gången.

Av kallelsebrev framgår att den sökande bland annat ska lämna följande handlingar:

- ▶ Kontoförteckning som visar samtliga konton, tillgångar och saldo
- ▶ Kontoutdrag från alla konton
- ▶ Inkomstdeklaration och skatteuträkning
- ▶ Hyreskontrakt
- ▶ Anställningsavtal
- ▶ Intyg på att sökande är inskriven vid Arbetsförmedlingen

När handläggaren har beviljat ansökan lämnas ärendet vidare till lokalkontoren. Vid respektive lokalkontor utreds sedan löpande det fortsatta behovet av försörjningsstöd. Av intervjuer framkommer att månadsvisa kontroller innefattar

kontroll mot folkbokföringen och begäran om kontoutdrag. Utöver dessa kan även fordonsinnehav och uppdrag i styrelser eller bolag kontrolleras.

Lokalkontoren tar emot nybesök av återkommande klienter (inom ett år från att de blev självförsörjande). Samma kallelsebrev och kontroller utförs vid dessa nybesök som på mottagningen på Sofiahuset.

Intervjuade från FUT-enheten, som tidigare främst arbetat åtgärdande, framför att det pågår ett arbete för att enheterna ska arbeta mer förebyggande. Intervjuade menar på att samverkan mellan enheterna och FUT behöver utvecklas för att utveckla det förebyggande arbetet.

Upptäckande kontrollaktiviteter

Enheterna har ett årshjul för kontroller. Av årshjulet framgår när på året vissa riktade kontroller, informationsutskick eller påminnelser ska genomföras. Kontrollerna innefattar bland annat månadsvis kontoutredning samt kontroller mot folkbokföring, civilstånd och bilinnehav. Även uppföljning av skattedeclarationen finns med i årshjulet.

Via ärendehanteringssystemet Combine kontrolleras att det inte finns mer än en folkbokföringsadress registrerad. Handläggaren gör kontroller av den sökande i SSBTEK för att säkerställa att lämnade uppgifter stämmer samt för att upptäcka eventuella avvikelser eller felaktigheter. Av intervju framgår att det upplevs lättare att upptäcka än att arbeta förebyggande och förhindra felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.

FUT-utredarna ska fungera som en stödfunktion till handläggarna i utredningsarbetet. Utredarna kan stötta handläggarna med att bland annat granska en sökandes ansökan och handlingar samt genomföra hembesök hos den sökande för att få in korrekta uppgifter. Intervjuade enhetschefer och handläggare upplever att stödet fungerar bra och att stödet används kontinuerligt. Det finns ingen skriftlig rutin som anger i vilka situationer handläggare ska konsultera FUT-handläggare. Det framgår av intervjuer att det varierar i vilken omfattning FUT används under utredningsarbetet.

Stickprov och kvalitetskontroller

Det genomförs två olika typer av kontroller. Ansvaret för att utföra kontrollerna ligger hos verksamhetsutvecklaren. Ambitionen var att FUT-handläggarna skulle involveras i processen men detta har på grund av tidsbrist inte varit möjligt.

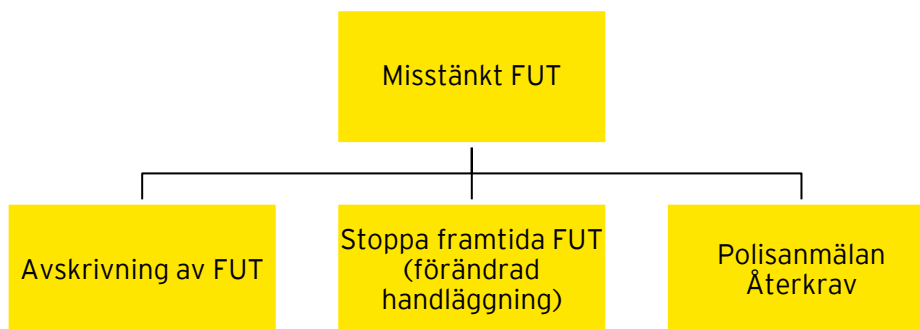
Kvalitetskontroller genomförs på alla enheter en gång per år utifrån kvalitetsvariabler. Kontrollerna genomfördes tidigare oftare, men har på grund av tidsbrist minskats till en gång per åt. Av intervju framkommer att omkring 20 till 60 av 2500 beslut per månad granskas vilket motsvarar 0,8-2,4 % av ansökningarna. Kontrollerna syftar huvudsakligen till att granska kvalitet, men vissa beräkningskontroller utförs. Baserat på erfarenhetsutbyte med andra kommuner menar intervjuade att det är en låg andel av besluten som kontrolleras. Intervjuade
15

framför vidare att kvalitetskontrollerna i ganska hög utsträckning visar på felaktiga beslut på grund av dokumentationsbrister. Intervjuade framför också att det är troligt att det finns ett stort mörkertal.

Stickprovskontroller genomförs också i syfte att kontrollera underlag som den enskilde lämnat i samband med sin ansökan. Ett stickprov görs bland de ansökningar som inkommit via e-tjänst. Totalt inkommer cirka 200 ansökningar per månad via e-tjänst och av dessa väljs fem procent, cirka 10 ansökningar, ut för kontroll. Av rutinen framkommer att om stickprovskontrollen visar på en anmärkning som beror på misstänkt fusk ska en anmälan till FUT göras. Om stickprovskontrollen i stället visar på att klienten har begått ett misstag eller fuskat bör uppföljande kontroller göras. Vid påkommet fusk bör en kontroll göras tre månader senare och därefter ytterligare en kontroll efter en till två månader. Vid misstag kontrolleras nästkommande ansökan. Ytterligare kontroller, så kallade motiverade kontroller, kan initieras av handläggare vid indikation på att underlag inte stämmer. Intervjuade menar på att det saknas en struktur för hur brister åtgärdas. Riktade eller slumpmässiga kontroller, utöver de som görs inom ramen för stickprovskontrollen, utförs inte. Det görs ingen sammanställning eller återrapportering av resultaten i ovan beskrivna kontroller.

Rutin vid misstänkt brott

Vid misstanke om felaktig utbetalning lämnar handläggaren över ärendet till en FUT-utredare. I rutin vid misstänkt brott i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd framgår FUT-utredarens process vid misstänkta felaktiga utbetalningar. Processen redovisas av figuren nedan.

Av rutinen framgår att utredaren ska öppna en initiering i verksamhetssystemet Combine och gör därefter en första bedömning om utredning ska inledas.

Om utredaren beslutar att granskningen ska fortgå framgår att utredaren, i regel, ska kalla klienten till ett samtal för att gå igenom de fakta som finns i ärendet och för att höra klientens uppfattning om sakförhållanden och uppsåt. Samtalet med klienten ska dokumenteras. Av rutinen framgår att utredningen ska ge tillräcklig information så att den endast ska behöva kompletteras genom förhör med den misstänkte och eventuella vittnen.

Utredningen ska dokumenteras i Combine och innehålla följande delar:

- ▶ Kortfattad beskrivning av misstänkt brott och vilka felaktiga uppgifter som klienten har lämnat/underlåtit att lämna.
- ▶ Redogörelse för de händelser som resulterat i felaktig utbetalning.
- ▶ Sammanställning av vilket felaktigt belopp som utbetalats.
- ▶ Preliminär bedömning av klientens uppsåt.
- ▶ Socialtjänstens återkravsanspråk.
- ▶ Dokumentation av kontakter som tagits i utredningen om felaktig utbetalning.
- ▶ Eventuella handlingar som styrker utredningen som exempelvis kontoutdrag, deklARATIONER, folkbokföringsuppgift m.m.

Av individ- och familjeomsorgsnämndens delegationsordning framgår att enhetschef för försörjningsstöd beslutar om återkrav av ekonomiskt bistånd som utgått på felaktiga grunder, upp till ett halvt prisbasbelopp. Om beloppet överstiger ett halvt prisbasbelopp tas beslut av nämndens utskott. Enligt tidigare delegationsregler har enhetschefen beslutat ifråga om polisanmälan vid misstanke om brott. Ansvar ligger numera hos FUT-utredaren.

I de fall där felaktigheter upptäcks av FUT-utredare men där skäl att inleda utredning saknas, skickas meddelande till handläggare om felaktigheten. Handläggaren gör en bedömning hur uppgifterna påverkar den fortsatta handläggningen och dokumenterar bedömning i journalanteckning. FUT-utredare kan bistå handläggare (hembesök, rådgivning mm).

4.3. Bedömning

Vår bedömning är att nämndens arbete med att identifiera risker för välfärdsbrott i enskilda processer och i verksamheten inte fullt ut är tillfredsställande. Bedömningen görs mot bakgrund av att det saknas dokumenterad kartläggning avseende risken att verksamheten utsätts för välfärdsbrottslighet. Vidare saknas dokumenterade analyser av vilka risker i handläggningen som kan leda till felaktiga utbetalningar.

Fusk och överutnyttjande av välfärden har identifierats som risk i internkontrollplanen. Vi delar dock inte nämndens bedömning att uppföljningen inom området är tillräcklig. Vi har heller inte kunnat verifiera huruvida nämnden tagit del av en underliggande dokumentation inom riskområdet.

Det finns ett årshjul för årliga kontroller och information. Vi bedömer dock att risker i handläggningen och verksamheternas processer i övrigt inte systematiskt värderas, analyseras och dokumenteras i den utsträckningen som är tillbörligt. Istället beror förekomsten av fördjupade kontroller på de enskilda handläggarnas erfarenhet. Det är positivt att insatser görs för att vidareutveckla systemstöd och automatiska kontroller.

Det är positivt att det finns en enhet för felaktiga utbetalningar, FUT. Vi uppmanar nämnden att stärka förvaltningens förebyggande arbete genom att kartlägga risker och tillse att dessa dokumenteras, hanteras och följs upp kontinuerligt. Även det kontrollerande arbetet bör stärkas.

5. Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering är viktigt för att kontrollera att alla tidigare moment i COSO-modellen har genomförts på ett ändamålsenligt sätt. Det ger även möjlighet att identifiera utvecklingspotential och införa eventuella åtgärder.

5.1. Kvalitetsgranskning för ekonomiskt bistånd

Verksamhetsutvecklare genomför årligen en kvalitetsgranskning för ekonomiskt bistånd. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av resultatet för kvalitetsgenomgången delrapport ett för samtliga kontor 2023. Granskningen grundar sig på 163 slumpmässigt utvalda ärenden från enheternas totala ärendemängd under perioden januari-maj 2023. Områden som kvalitetsgranskas är bland annat:

- ▶ Handläggning och avvikelser från rutiner
- ▶ Om boendekostnad är över högsta godtagbara kostnad
- ▶ Helhetsbedömning dokumentation, journalföring och registrering

Av uppföljningen 2023 framgår att i 27 procent av granskade ärenden är bostadskostnaderna över högsta godtagbara kostnad. Resultatet visar även att 14 procent av granskade ärenden avviker från rutiner. Det framgår att det i många fall finns en tydlig motivering kring varför handläggaren avviker från rutinerna. Av uppföljningen framgår att bedömningar ska göras utifrån gällande rutiner och att kollegor ska kunna förstå hur resonemanget har gått avseende ett beslut. Vikten av att månadsvis genomföra kontroller enligt SSBTEK lyfts också fram.

Av uppföljning av kvalitetsgranskning framgår identifierade förbättringspunkter till nästkommande års kvalitetsrapport samt rekommendationer och frågeställningar för verksamheten att arbeta vidare med. Det görs i samband med uppföljningen en utvärdering av uppföljningens innehåll med förslag till förbättringar.

5.2. Kartläggning

Granskningen omfattar en kartläggning av förekomsten av anmälda bidragsbrott under åren 2020-2023. Kartläggningen omfattar individ- och familjeomsorgsnämndens utbetalning av försörjningsstöd samt funktionsstödsnämndens utbetalning av personlig assistans.

Försörjningsstöd

Enheterna inom försörjningsstöd följer upp antal beslut om försörjningsstöd per år, totalt utbetalt försörjningsstöd per år samt antal återkravsärenden och polisanmälningar. Intervjuade framför att områdeschefen för försörjningsstöd tar del av statistiken och får regelbunden återkoppling av FUT-utredare. Däremot framförs att nämnden inte tar del av någon återkoppling avseende välfärdsbrott.

Tabell 1. Antal beslut om försörjningsstöd per år 2020-2023

Antal beslut om försörjningsstöd	
2020	24 191 beslut om ekonomiskt bistånd
2021	21 223 beslut om ekonomiskt bistånd
2022	17 878 beslut om ekonomiskt bistånd
2023	17 356 beslut om ekonomiskt bistånd
Totalt	80 648 beslut om ekonomiskt bistånd

Av tabellen ovan framgår att antal beslut om försörjningsstöd har minskat från 24 tusen beslut år 2020 till drygt 17 tusen beslut år 2023. Således har även totalt utbetalt försörjningsstöd minskat de senaste åren, från 134,5 mnkr år 2020 till 99,9 mnkr år 2023.

Tabell 2. Totalt utbetalt försörjningsstöd per år 2020-2023

Totalt utbetalt försörjningsstöd	
2020	119 656 000 kr (+ IFE 14 828 000 kr) Totalt 134 484 000
2021	105 879 000 kr (+ IFE 12 719 000 kr) Totalt 118 598 000
2022	92 311 100 kr (+ IFE 10 449 000 kr) Totalt 102 760 100
2023	95 495 200 kr (+ IFE 4 406 000 kr) Totalt 99 901 200
Totalt	Samtliga år totalt 413 250 300 kr. Inkl. IFE 455 652 300 kr

Tabell 3. Antal anmälningar till FUT, återkravsärenden respektive antal polisanmälningar per år 2020-2023

	Antal anmälda ärenden till FUT	Antal återkravsärenden	Antal polisanmälningar
2020	110	25	21
2021	77	24	14
2022	73	30	20
2023	61	28	9

Totalt	321	107	64
	Antal återkravsärenden		Antal polisanmälningar
2020	25		21
2021	24		14
2022	30		20
2023	28		9
Totalt	107		64

Av tabell 3 framgår att antal återkravsärenden har fluktuerat något de senaste åren. År 2023 var det 28 återkravsärenden. Antal polisanmälningar har minskat de senaste åren.

Personlig assistans

Nedan framgår antal beslut om personlig assistans med annan utförare än kommunen där kommunen betalar ut ekonomisk ersättning.

Tabell 4. Antal beslut om personlig assistans per år 2020-2023

Antal beslut om personlig assistans	
2020	75 beslut
2021	64 beslut
2022	60 beslut
2023	62 beslut
Totalt	261 beslut

Tabell 5. Totalt utbetald personlig assistans till externa utförare per år 2020-2023

Totalt utbetald personlig assistans	
2020	90 400 000 kronor
2021	85 900 000 kronor
2022	79 500 000 kronor
2023	75 600 000 kronor
Totalt	331 400 000 kronor

Under åren 2020 - 2023 har kommunen haft ett återkravsärende. Ärendet avgjordes i förvaltningsrätten som bedömde att bolaget inte hade rätt till det högre timbeloppet som betalats ut. Under samma period har en polisanmälan gjorts 2022.

Det framkommer att kommunen anser det vara en försvårande omständighet att det är individen som tecknar avtal med assistansanordnaren och inte kommunen.

Ekonomistyrningsverket³ uppskattade nyligen att felaktiga utbetalningar från statliga välfärdssystem år 2021 uppgick till 2 procent, motsvarande mellan 13 och 16 miljarder kronor. Störst felaktiga summor räknat i kronor har betalats ut inom assistansersättningen. Till detta ska tas i beaktande att även kommuner betalar ut stora belopp till privata utförare av personlig assistans. Det finns idag ingen övergripande kartläggning över felaktiga utbetalningar inom kommunal verksamhet, men skulle andelen felaktiga utbetalningar ligga på samma nivå som inom de statliga välfärdssystemen motsvarar detta felaktiga utbetalningar på runt 1,5 miljoner årligen avseende personlig assistans i Jönköpings kommun.

5.3. Bedömning

Vi bedömer att individ- och familjeomsorgsnämnden inte på ett systematiskt sätt tar del av uppföljning av incidenter inom försörjningsstöd. Det följs upp hur många beslut, polisanmälningar och återkrav som genomförs årligen, men resultaten av uppföljningarna och kvalitetsgenomgången används inte som underlag för nämndens förebyggande arbete. Av granskningen framkommer att nämnden inte följer upp incidenter kopplade till välfärdsbrott eller utfall av genomförda kontroller. Vi bedömer att nämnden bör inkludera denna typ av uppföljning för att stärka sin uppsikt inom området. Uppföljning är av vikt för att säkerställa att önskat resultat uppnås men också för att sprida information om kunskap till nämndens ledamöter inom området för välfärdsbrott.

Utifrån våra iakttagelser konstateras att stora belopp betalas ut årligen i personlig assistans. Samtidigt görs få eller inga återkrav eller polisanmälningar. Funktionsstödsnämnden bör tillse att verksamheten regelbundet genomför kontroller samt rapporterar in och dokumenterar incidenter och resultat av genomförda kontroller.

^{3 3} RSV:s Rapport: Målet att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen - en samlad analys av måluppfyllelsen för 2023

6. Slutsats

Vår sammanfattande bedömning är att individ- och familjeomsorgsnämnden inte fullt ut har säkerställt en god intern kontroll för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrott avseende försörjningsstöd. Vi bedömer att det i vissa avseenden finns en kontrollmiljö som möjliggör ett förebyggande arbete för att förhindra välfärdsbrott. Vi bedömer det dock som en brist att nämnden inte har antagit riktlinjer som beskriver hur verksamheten ska arbeta mot välfärdsbrottslighet. Förvaltningen saknar därigenom styrning eller uppdrag från individ- och familjeomsorgsnämnden avseende hur välfärdsbrott ska motverkas.

Vi ställer oss positiva till att det etablerats en enhet som ansvarar för arbetet med felaktiga utbetalningar vilket bedöms kunna bidra till en arbetskultur som främjar dialog och medvetenhet om välfärdsbrott. Vi konstaterar dock att medarbetare i flera avseenden saknar utbildning i frågor rörande välfärdsbrottslighet. Vår bedömning är att nämnden inte har säkerställt att verksamheterna tar del av utbildning och kompetensutveckling inom området för välfärdsbrott i tillräcklig utsträckning.

Vi bedömer vidare att nämndens arbete med att identifiera risker för välfärdsbrott i enskilda processer och i verksamheten inte är tillfredsställande. Fusk och överutnyttjande av välfärden har identifierats som risk i internkontrollplanen. Det finns vidare ett årshjul för årliga kontroller och information. Vi bedömer dock att risker i handläggningen och verksamheternas processer i övrigt inte systematiskt värderas, analyseras och dokumenteras i den utsträckning som är tillbörligt.

Vi bedömer att individ- och familjeomsorgsnämnden inte på ett systematiskt sätt tar del av uppföljning av incidenter inom försörjningsstöd. Det följs upp hur många beslut, polisanmälningar och återkrav som genomförs årligen, men resultaten av uppföljningar, stickprov och kvalitetsgenomgång används inte som underlag för nämndens förebyggande arbete. Vidare följs inte utfall av genomförda kontroller upp systematiskt. Vi bedömer att nämnden bör inkludera denna typ av uppföljning för att stärka sin uppsikt inom området.

Vi konstaterar att stora belopp betalas ut årligen i personlig assistans. Vi ser stora brister i att det görs få eller inga återkrav eller polisanmälningar avseende personlig assistans. Funktionsstödsnämnden bör tillse att verksamheten regelbundet genomför kontroller samt rapporterar in och dokumenterar incidenter och resultat av genomförda kontroller.

Revisionsfråga	Svar
► Har ansvarig nämnd säkerställt en god kontrollmiljö avseende risken för välfärdsbrottslighet?	Nej. Vi bedömer att det finns brister i kontrollmiljön avseende risken för välfärdsbrott. Vi noterar en avsaknad av övergripande styrdokument på området.

► Sprids information om regelverk, riskanalyser och kontroller till berörda medarbetare?	Delvis. Nämnden har inkluderat risken för utnyttjande av välfärdssystem i sin årliga riskanalys. Dock saknas dokumenterad kartläggning av risker i verksamhet och processer. Vi bedömer att nämnden inte har säkerställt att verksamheterna tar del av utbildning och kompetensutveckling inom området för välfärdsbrott i tillräcklig utsträckning
► Har nämnden identifierat verksamheter eller processer som kan vara särskilt utsatta för välfärdsbrottslighet?	Nej. Nämnden har inte identifierat verksamheter eller processer som kan vara särskilt utsatta för välfärdsbrottslighet.
► Har nämnden rutiner och arbetssätt för att förebygga, upptäcka och agera vid välfärdsbrottslighet? ○ Finns det inom nämnden tillgång till ändamålsenliga verktyg i arbetet med att förhindra välfärdsbrottslighet?	Delvis. FUT-enheten arbetar bland annat med anmälningar om misstänkt fusk eller felaktiga utbetalningar och återkrav. Vi bedömer att det finns utrymme för att stärka arbetet med att förebygga, upptäcka och agera vid välfärdsbrottslighet. Av granskningen framkommer att det finns ett behov av stödjande verktyg för att underlätta arbetet med att förhindra välfärdsbrott. Vi bedömer det positivt att nämnden uppdragit förvaltningen att utreda digitaliseringens möjligheter för området försörjningsstöd.
► Sker det en systematisk uppföljning av incidenter kopplade till välfärdsbrottslighet? ○ Kartläggning av förekomsten av anmälda bidragsbrott under åren 2020-2023 (omfattar individ- och familjeomsorgsnämnden samt funktionsstödsnämnden).	Nej. Vi bedömer att individ- och familjeomsorgsnämnden inte på ett systematiskt sätt tar del av uppföljning av incidenter inom försörjningsstöd

Utifrån granskningen rekommenderar vi individ- och familjeomsorgsnämnden att:

- Anta styrande dokument som tydliggör nämndens mål och inriktning kring arbetet för att motverka välfärdsbrottslighet.

- ▶ Säkerställa att processer som är exponerade för välfärdsbrottslighet riskbedöms samt att kontroller utvecklas baserat på sådan bedömning.
- ▶ Säkerställa att medarbetare får kompetensutveckling inom område för välfärdsbrott, fusk och oegentligheter.
- ▶ Stärka uppföljning avseende kontroller och incidenter med koppling till välfärdsbrott samt säkerställa att dessa genomförs regelbundet och dokumenteras.
- ▶ Basera riskbedömningar på faktabaserade beslutsunderlag i högre utsträckning, bland annat genom att ta del av och analysera statistik kopplat till felaktiga utbetalningar.

Vi rekommenderar funktionsstödsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att verksamheten regelbundet genomför kontroller samt rapporterar in och dokumenterar incidenter och resultat av genomförda kontroller.

Jönköpings kommun den 15 maj 2024

Linnéa Johansson
EY

Tilda Nilsson
EY

7. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Socialdirektör
- ▶ Områdeschef försörjningsstöd
- ▶ Enhetschef Sofiahuset
- ▶ Enhetschef Råslätt
- ▶ Enhetschef Öxnehaga
- ▶ Enhetschef Invandrar- och flyktingenheten
- ▶ Socialsekreterare Sofiahuset
- ▶ Socialsekreterare Råslätt
- ▶ Socialsekreterare Öxnehaga
- ▶ Socialsekreterare Invandrar- och flyktingenheten
- ▶ FUT-utredare försörjningsstöd
- ▶ Verksamhetsutvecklare försörjningsstöd

Analyserade dokument

- ▶ Organisationsskiss
- ▶ Rutiner vid misstänkt brott
- ▶ Rutin stickprov och motiverad kontroll
- ▶ Presentation stickprov och motiverad kontroll
- ▶ Kvalitetsgranskning stöddokument 2024
- ▶ Kvalitetsgenomgång summering 2023
- ▶ Årshjul
- ▶ Individ- och familjeomsorgsnämndens verksamhetsplan 2024
- ▶ Individ- och familjeomsorgsnämndens verksamhetsberättelse 2023
- ▶ Verksamhetsplan FUT och MIX 2024
- ▶ Tillfälligt kallelsebrev
- ▶ Statistik avseende antal beslut om försörjningsstöd, totalt utbetalt försörjningsstöd, antal återkravsärenden och andel polisanmälningar.
- ▶ Statistik avseende antal beslut om personlig assistans och totalt utbetald personlig assistans.

8. Revisionskriterium

8.1. Kommunallagen (2017:725)

Det är enligt 6 kap. 1 § styrelsens uppgift att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnder. Kommunstyrelsen ska, enligt 6 kap. 2 §, uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunallagens 6 kap 6 § anger att nämnderna inom sitt ansvarsområde ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer, samt i enlighet med lagar och författningar som gäller för verksamheten.

8.2. Bidragsbrottslagen (2007:612)

I 2 § framgår följande: "Den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd felaktigt betalas ut, felaktigt tillgodoräknas, betalas ut med ett för högt belopp eller tillgodoräknas med ett för högt belopp, döms för bidragsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader".

8.3. Offentlighets- och sekretesslagen (SFS 2009:400).

8.4. Socialtjänstlagen (SFS 2001:453)

I 4 kap. SoL regleras rätten till bistånd. I de fall en person har beviljats ekonomiskt bistånd på felaktiga grunder finns det en återbetalningsskyldighet. Återkrav kan ske i följande fall enligt 9 kap.:

- ▶ återbetalningsskyldighet av felaktigt eller för högt ekonomiskt bistånd. Den enskilde blir återbetalningsskyldig om denne har förorsakat den felaktiga utbetalningen (1 §).
- ▶ andra fall när socialnämnden kan återkräva ekonomiskt bistånd. Med andra fall avses, utöver 1 §, om obehörig eller med för högt belopp beviljats ekonomiskt bistånd och skäligen borde ha insett det (2 §).

8.5. COSO- ramverket för intern kontroll

COSO-modellen är ett allmänt vedertaget ramverk för intern kontroll som används i både privata och offentliga organisationer. Modellen bygger på riskanalyser samt kontrollaktiviteter för att minimera riskerna. Modellen består av fem komponenter:

- ▶ Kontrollmiljö (styrdokument, förhållningssätt och arbetsformer)

- ▶ Riskbedömningar (genomförda kartläggningar och analyser som ger underlag för kontroll och uppföljning)
- ▶ Kontroller (inom ramen för nämndens ordinarie internkontrollarbete eller särskilt utformat för området)
- ▶ Information och kommunikation (dels internt, dels till externa intressenter)

Uppföljning och utvärdering (både på projektnivå och övergripande nivå)

8.6. Reglemente för intern kontroll och individ- och familjeomsorgsnämndens reglemente

I individ- och familjeomsorgsnämndens reglemente framgår att nämnden ansvarar för att familjer och enskilda får försörjningsstöd och annat bistånd inom nämndens verksamhetsområde enligt bland annat socialtjänstlagen.

8.7. Kommunens styrdokument